
Grå fordeler i en grønn omstilling

DEBATT

ELISABETH TRAN

elisabeth.tran2@gmail.com

Elisabeth Tran er lege i spesialisering, del 1, Voss sjukehus og styrenestleder i Legenes klimaaksjon.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

MAREN BAARLID

Maren Baarlid er lege i spesialisering i generell kirurgi, Sykehuset Østfold og medlem i Legenes klimaaksjon.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

MAREN BØDTKER-LENTHALL

Maren Bødtker-Lenthall er lege i spesialisering, del 1 og medlem i Legenes klimaaksjon.

Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir ingen interessekonflikter.

Det er på tide med en vårrengjøring i Legeforeningens medlemsfordeler.

Den sjette delrapporten fra FNs klimapanel, som kom i slutten av februar, formidler at klimaendringer og ekstremvær med høy grad av sikkerhet vil forårsake forverret helse og tidlig død (1). Overforbruk og rovdrift på klodens ressurser går ut over planetens tålegrenser (2). Med varslet Kode Rød for menneskeheten og klimakrisen som den største trusselen mot folkehelsen (3), er det essensielt at alle parter i helsevesenet bidrar til å motvirke endringene.

Siden 1886 har Legeforeningen kjempet «for deg og faget du brenner for» (4). Legeforeningen har makt til å påvirke medlemmene i en mer bærekraftig retning, men tilbyr likevel samarbeidsavtaler som har betenkelige

konsekvenser for jordens ressurser, liv og helse. Det er på tide med en vårrengjøring.

Legeforeningen skal applauderes for avtalen som gir tilbud på pensjon og fond via Kron, som har en tydelig miljøprofil med tilrettelegging for bærekraftige investeringer (5). Imidlertid er forsikring i Storebrand og bankavtaler i Danske Bank hyppig benyttede tilbud, og tall vi har fått fra Akademikerne pluss viser at henholdsvis 85 % og 25 % av medlemsmassen benytter seg av disse. En rangering utført av Etisk bankguide plasserer Storebrand nest øverst på listen over banker som skårer best på samfunnsansvar, etikk og bærekraft (6). Helt nederst på rangeringen ligger derimot Danske Bank. Med en «stolt og lang historie» preget av «felles verdigrunnlag og samfunnsansvar» (7), kan man stille spørsmål ved hvorfor Legeforeningen ikke velger Storebrand som eneste tilbyder.

Det gode og grønne liv

Medlemskap i Legeforeningen gir en flat rabatt hos Norwegian og frister med både lavpris og weekendrabatt på ulike hoteller. I en tid der fysisk møtevirksomhet var populært, var disse tilbudene gunstige. Imidlertid har økt digital tilstedeværelse i koronapandemien resultert i at ca. 75 % av statlige virksomheter og kommuner har styrket satsingen på utvikling av digitale tjenester (8), med påfølgende økt effektivisering. Denne omstillingen kan i tillegg redusere CO₂-utslipp med 90–99 % (9), noe som taler for at man bør holde fast ved den digitale møtekulturen også når pandemien går over i en endemisk fase. Legeforeningen bør ikke gjennom sine avtaler stimulere til økt bruk av hotell og fossil transport på bekostning av andre mer klimavennlige alternativ.

«Legeforeningen bør ikke gjennom sine avtaler stimulere til økt bruk av hotell og fossil transport på bekostning av andre mer klimavennlige alternativ»

Legeforeningens avtaler gjennom Akademikerne pluss gir også rabatt på drivstoff og kjøp av bestemte bilmodeller, der valg av bensin- og dieslbiler genererer større rabatt enn elbiler (10). Rabatten målt i kroner kan riktignok være like god på elbiler som på fossildrevne biler. Med bakgrunn i at 8 av 10 nordmenn som kjøpte ny bil i 2021, gikk til innkjøp av en elbil (11), utfordrer vi likevel Legeforeningen til å vurdere aktualiteten av rabatt på fossildrevne biler.

Nye generasjoner nordmenn – deriblant medisinstudenter og unge leger – uttrykker større klimabekymring og mer positiv holdning til virkemidler og politikk som stimulerer utslippskutt (12). Nærmere halve befolkningen har fått økt klimabevissthet og ønske om å bidra til bedre klimavaner etter koronapandemien (13).

Legeforeningens medlemsrabatter på flyreiser, hotellopphold og fossildrevne bilmodeller medfører betydelige klimagassutslipp når de benyttes, til tross for klimaendringenes åpenbare og alvorlige konsekvenser for helse. Vi mener det

er på høy tid at avtalene erstattes med grønnere alternativer, som rabatter på videomøtetjenester, utvidede rabatter på elbiler, elsykler/sykler, togreiser, leie av bolig og utstyr og opplevelser.

Vårrengjøringen er i gang

Et ansvar ligger også hos oss som medlemmer, forbrukere og individuelle helsearbeidere. Vi kan og bør stille krav til hvor og hva våre penger investeres i. Medlemspåvirkning vil kunne dytte relevante aktører til en bærekraftig omstilling. Det krever at fagforeninger er villige til å lytte til medlemmene sine, veilede og opplyse – og å stille strengere krav til sine samarbeidspartnere. Vi foreslår at Legeforeningen innsetter en bærekraftsansvarlig som kan arbeide med å styrke organisasjonens klimaprofil, sikre at bærekraftsperspektivet er integrert i foreningens aktiviteter samt sørge for at informasjon om klimaforpliktelser vedtatt i helsesektoren når ut til alle medlemmer og samarbeidspartnere.

«Vi foreslår at Legeforeningen innsetter en bærekraftsansvarlig som kan arbeide med å styrke organisasjonens klimaprofil»

Allerede foregår det mobilisering for en grønn omstilling i helsevesenet. Nylig har Helse- og omsorgsdepartementet sluttet seg til klimatoppmøtet i Glasgow (COP26) sitt helseprogram og lansert klimaforpliktelser på helsefeltet [\(14\)](#). De regionale helseforetakene har vedtatt miljømål om felles CO₂-utslipp [\(15\)](#). I fjor innførte Legeforeningen en fossilfri investeringsstrategi etter oppfordring fra Legenes klimaaksjon [\(16\)](#).

Legeforeningen har vaskekosten innen rekkevidde. Skal Legeforeningen henge med, må den gripe kosten og begynne å rydde i avtalene sine. Foreningen bør tilrettelegge for at medlemmene kan ta ansvarlige forbrukervalg som ikke går på bekostning av planetens ressurser, liv og helse. Først da tror vi på at Legeforeningen kjemper for deg og faget du brenner for.

REFERENCES

1. Intergovernmental Panel on Climate Change. Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability. <https://www.ipcc.ch/report/sixth-assessment-report-working-group-ii/> Lest 15.3.2022.
2. Framtiden.no. Forbruk. <https://www.framtiden.no/tema/forbruk.html> Lest 16.3.2022.
3. World Health Organization. Climate Change and Health. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/climate-change-and-health> Lest 15.3.2022.
4. Den norske legeforening. Medlemsfordeler. <https://www.legeforeningen.no/medlemsfordeler/> Lest 15.3.2022.

5. Kron. Bærekraft. <https://www.kron.no/baerekraft-kron> Lest 2.3.2022.
6. Etisk bankguide. Slik rangeres din bank. <https://etiskbankguide.no> Lest 16.3.2022.
7. Braaten K. For alle leger, hele livet. <https://www.legeforeningen.no/nyheter/2021/for-alle-leger-hele-livet> Lest 16.3.2022.
8. Pay B. Økt digitalisering i offentlig sektor som følge av koronapandemien. <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/artikler-og-publikasjoner/okt-digitalisering-i-offentlig-sektor-som-folge-av-koronapandemien> Lest 16.3.2022.
9. Wortzel J, Stashevsky A. Wortzel Jet al. Estimation of the Carbon Footprint Associated With Attendees of the American Psychiatric Association Annual Meeting. JAMA Netw Open 2021; 4: e2035641. [PubMed][CrossRef]
10. Akademikerne. Bil – kjøp/leie/abonnement. <https://akademikernepluss.no/bil> Lest 16.3.2022.
11. Rustad ME. Ny elbil-rekord: Over 110.000 biler solgt i 2021. <https://e24.no/det-groenne-skiftet/i/34XoWv/ny-elbil-rekord-over-110000-biler-solgt-i-2021> Lest 16.3.2022.
12. Aasen M, Klemetsen ME, Reed EU et al. Folk og klima: Nordmenns holdninger til klimaendringer, klimapolitikk og eget ansvar. CICERO-rapport nr. 20/2019. <https://pub.cicero.oslo.no/cicero-xmlui/handle/11250/2634149> Lest 16.3.2022.
13. Fjeld IE, Krekling DV. NRK-undersøkelse: Halve Norge sier de vil redusere forbruket etter koronaen. https://www.nrk.no/norge/nrk-undersokelse_-halve-norge-sier-de-vil-reducere-forbruket-etter-koronakrisen-1.15133385 Lest 16.3.2022.
14. Regjeringen. Norge lanserer klimaforpliktelser på helsefeltet. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/norge-lanserer-klimaforpliktelser-pa-helsefeltet/id2885909/> Lest 16.3.2022.
15. Lauritsen K. Sykehus-Norge har vedtatt felles miljømål. <https://helse-nord.no/nyheter/sykehus-norge-har-vedtatt-felles-miljomal> Lest 16.3.2022.
16. Legenes klimaaksjon. Fossilfrie investeringer i Legeforeningen. <https://www.legenesklimaaksjon.no/2021/03/14/fossilfrie-investeringer-i-legeforeningen/> Lest 16.3.2022.

Publisert: 12. mai 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0262

Mottatt 28.3.2022, godkjent 7.4.2022.

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 27. mars 2026.